

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Trojany

1886–1943 (1946)

Inventář

EL NAD č.: 159

AP č.: 291

Kateřina Nová, Jiří Kříž

Plasy 2012

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6
Inventární seznam	8

I. Vývoj původce archivního fondu

Trojany (dříve Trojerovice, něm. Trojan) je obec ležící 5 km západně od Kralovic (Loc: 49°58'58.645"N, 13°24'15.331"E) na katastrálním území Trojany u Mladotic v nadmořské výšce 496 m. Ves patřila k farnosti v Žebnici. Děti chodily původně do žebnické obecné školy, od roku 1897 do obecné školy v Bukovině.

Plaský opat Ondřej Trojer (1648–1699) dal v roce 1686 na pozemcích zaniklých vsí Doubravice, Šebíkov a části vsi Újezd vystavět novou ves, která dostala jméno po svém zakladateli. Ves patřila k plaskému panství a posledním patrimoniálním držitelem byl kníže Klement Václav Lothar Metternich-Winneburg.

Do roku 1848 byl nejnižší správní instancí vrchnostenský (patrimoniální) úřad. Zrušením poddanství vrchnostenská správa zaniká a dne 1. července 1850 vstoupilo v platnost tzv. Stadionovo prozatímní obecní zřízení č. 170/1849 říšského zákoníku ze dne 17. března 1849, na jehož základě se staly nejnižším správním článkem samosprávné místní obce. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí, s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada. V případě Trojan známe stav až z roku 1857, kdy máme doloženou místní obec Trojany, tvořenou osadami Trojany a Bukovina, v soudním a politickém okrese Kralovice v Plzeňském kraji. K obci patřili i dvě myslivny a hájovna v oboře, ta byla v roce 1893 zrušena.

Podle Stadionova prozatímního obecního zřízení i rámcového říšského obecního zákona (č. 18/1862 říšského zákoníku) a obecního zřízení a volebního řádu pro Čechy (č. 7/1864 zemského zákoníku) byl v obci volen obecní výbor s tříletým funkčním obdobím, který ze svých řad volil obecní představenstvo složené ze starosty a alespoň dvou radních. Osady, pokud měly vlastní jmění, si volily osadní výbor, jehož pravomoc se týkala pouze správy osadního majetku. Voliči byli rozdělení do sborů podle volebního cenzu. Obecní výbor byl 10 členný, jedno místo měl zajištěné jako virilista majitel plaského velkostatku, tři místa volili v I. sboru největší daňoví poplatníci – tzv. celolánici a majitel velkostatku. Další tři členy volili menší poplatníci, tzv. půllánici, kteří tvořili II. sbor a poslední tři členy volili ve III. sboru domkáři. Protože měli Bukovinští převahu v I. a II. sboru, získali ve výboru většinu, a proto si volili starostu z Bukoviny. Obecní úřad zpravidla sídlil v domě (aktuálního) starosty, tam se většinou i scházel obecní výbor, pro místní obec Trojany to tak bylo v osadě Bukovina. Tento stav vyvolával rozepře mezi obyvateli osad, takže bylo požádáno o rozdělení na dvě samostatné obce. K tomu došlo počátkem roku 1913. Prvním starostou po oddělení Bukoviny se stal Jan Lenc.

Na základě novely obecního zřízení a volebního řádu z roku 1919 (zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb.) si občané obce volili obecní zastupitelstvo se čtyřletým (po roce 1933 šestiletým) funkčním obdobím. Zastupitelstvo ze svého středu volilo starostu a obecní radu.

Kromě pozemků obec vlastnila kovárnu, obecní pastoušku a zvonici. Poté, co byla v roce 1897 v Bukovině, v té době ještě spojené s Trojanami, zřízena škola, rozhodl obecní výbor o postavení nové školní budovy. Na stavbu si v roce 1899 Trojany půjčily 9200 K a Bukovina 5400 K u Městské spořitelny v Kralovicích. Ve stejném roce byla uvedena do provozu železniční trať Rakovník – Mladotice, která procházela katastrem obce. Nedaleko olšanské lesovny bylo zřízeno nádraží a později i pohostinství.

V roce 1926 nechala obec zbourat nevyužívanou kovárnu a tak získaný stavební materiál použila na výstavbu obecní dobytčí váhy na místě stržené stodoly u obecního domku čp. 13

Od poloviny 20. let řešila obec nedostatek vody pro horní část obce. Několikrát proběhlo měření vydatnosti pramenů v okolí obce pro případné zřízení obecního vodovodu. Protože nikdy nedošlo k jeho vybudování, zřídilo si 10 hospodářů v roce 1929 družstevní vodovod za 40 tis. korun.

V roce 1941 bylo obci nařízeno okresním úřadem zřídit hasičský sbor. Pro něj obec koupila motorovou stříkačku, na kterou si vzala půjčku 40 tis. korun.

Činnost obecního úřadu byla ukončena v květnu 1945, kdy byl ustaven místní národní výbor. Prvním předsedou místního národního výboru se stal Václav Valeš.

Starosty obce byli:

Jméno:	V letech:
M. Kroňdák	1886
Josef Havlík	1897?–1899
?	1900–1903
?	1903–1906
Václav Sebránek	1906–1909
František Fryček	1909–1912
Josef Hromádka	1912–1913
Jan Lenc	1913–1916
Josef Urban (I. radní)	1916–1919
Jan Lenc	1919–1931
Václav Koura	1931–1936
Josef Havlík	1936–1945

Vývoj počtu obyvatel a domů v obci Trojany a osadě Bukovina:

rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950
Obyvatel v Trojanech	143	128	115	160	168	159	132	97
Obyvatel v Bukovině	154	116	127	128	140			
Obyvatel celkem	297	244	242	288	308			
Domů v Trojanech	17	20	23	22	26	28	31	28
Domů v Bukovině	22	20	19	22	22			

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Fond Archiv obce Trojany tvoří archiválie vzniklé činností Obecního úřadu v Trojanech, který fungoval pravděpodobně již od roku 1850 do roku 1945. Z dochovaných písemností není evidentní, kde a jakým způsobem byly ukládány. K roku 1893 máme zápis, že v Trojanech shořel statek čp. 3 Josefa Urbana, který byl v té době osadním starostou. Se statkem shořel i jeho úřad a zničeny byly „katastrální mapa a jiné dokumenty“.

Dne 27. ledna 1954 provedl okresní archivář Jaroslav Vavřík prohlídku a skartaci písemností na Místním národním výboru v Trojanech. Převzaté archiválie byly dodatečně v roce 1996 zapsány do knihy přírůstků k datu 27. ledna 1954 pod číslem 1023.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Původcem archivního fondu AO Trojany je Obecní úřad v Trojanech. Pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického pokynu Archivní správy MV (Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj. AS/1-284/2000) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010.

V roce 1956 Jaroslav Vavřík fond obecního úřadu hrubě uspořádal a Josef Pankraz pak v roce 1961 vyhotovil soupis písemností. V průběhu současné inventarizace fondu došlo ke

změně v jeho celkové metráži, časovém rozmezí i v počtu a skladbě evidenčních jednotek. Fond AO Trojany nyní obsahuje 2 knihy, 1 karton spisů a 6 plánů o rozsahu 0,12 bm. Archiválie byly rozděleny na I. Spisový materiál, II. Účetní materiál a III. Plány.

Ze skupiny I. se dochovaly jen spisy, které byly rozděleny podle věcného hlediska (inv. č. 1–5). Ve skupině II. Účetní materiál se ve fondu nalézají hlavní knihy z let 1932–1933 a 1934–1935 (inv. č. 6 a 7) a účetní uzávěrky z let 1931–1941 (1946). Poslední, třetí skupinu tvoří šest plánů novostaveb v osadě Bukovina z let 1886–1911 (inv. č. 9–14).

Časový přesah u inv. č. 9 je dán sestavením účetní uzávěrky za rok 1943 až v roce 1946.

Všechny archiválie byly zařazeny do II. kategorie. Písemnosti jsou, vyjma několika dvojjazyčných česko-německých tiskopisů z doby okupace, psané česky a v době zpracování fondu se až na drobná poškození prachem nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Fond Archiv obce Trojany je torzovitý a poskytuje jen kusé informace o činnosti obecní samosprávy.

Dílní údaje lze nalézt ve fondu Archiv obce Bukovina, a to v knize zápisů ze schůzí obecních orgánů z let (1898) 1913–1939 (inv. č. 1). Bohužel zápisy v období 1898–1913, které byly do knihy pořízeny Obecním úřadem v Trojanech, byly vedeny nepravidelně a sporadicky, v jednom případě je mezi dvěma zápisy časová prodleva 10 let (1898–1908).

Nejucelenějším zdrojem informací je Kronika obce Trojany vedená v letech 1924–1971, která je nyní uschována u soukromé osoby. Kroniku začal psát v roce 1924 Jaroslav Lenc. Ten sepsal úvodní kapitoly a na základě vzpomínek svého otce Jana Lence, dlouholetého člena obecního výboru a poté i starosty Trojan, popsal situaci v obci na počátku 20. století. Na konci roku 1925 se Jaroslav Lenc z obce odstěhoval a vedení kroniky po něm převzal František Beneš, ten sepsal události let 1926–1928. Další kronikář byl ustaven až v roce 1932, stal se jím Josef Fait, který doplnil zápisy za léta 1929–1931 a kroniku dovedl až do jara 1938. V roce 1947 se dobrovolně vedení kroniky ujal Josef Frankovic. Ten znovu sepsal úvodní kapitoly, kde popsal obec a její okolí. Ve svých zápisech se často vracel do minulosti, hlavně k událostem z 1. a 2. světové války. Kroniku vedl až do roku 1958, kdy ji převzal Bohuslav Soukup.

V. Záznam o uspořádání fondu a sestavení archivní pomůcky

Fond Archiv obce Trojany 1886–1943 (1946) uspořádala Kateřina Nová a Jiří Kříž. Inventář zpracoval Jiří Kříž v červenci 2011 a čistopis zhotovil v lednu 2012 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 25. ledna 2012

Kateřina Nová, Jiří Kříž

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

Státní oblastní archiv v Plzni, *Sbírka matrik*, Žebnice 1, 1656–1692.

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Okresní úřad Kralovice 1855–1945 (1948)*, kar. 27, inv. č. 309, Trojany – obecní záležitosti.

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Archiv obce Bukovina (1887) 1913–1945 (1947)*, (nezpracováno)

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Kronika obce Trojany 1924–1971*. [fotokopie].

Verzeichniss der Orts-Gemeiden im Königreiche Böhmen. Prag 1861.

Zákoník zemský Království českého, ročník 1913. Praha 1914, částka VI., vyhláška 15.

II. Literatura

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří: *Paměť krajiny II. Soupis drobných památek Kralovicka a Žihelska*. Mariánská Týnice 2007.

CAIS, Petr: Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1918–1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). *Archivní časopis*, 2006, roč. 56, s. 249–285.

FLÖGEL, Jaroslav: *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha 1933.

Historický lexikon České republiky 1869–2005. I. díl. Praha 2006.

Historický lexikon České republiky 1869–2005. II. díl. Praha 2006.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan: *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha 2005.

KOČKA, Václav: *Dějiny politického okresu Kralovického*. Kralovice 1930.

MARTÍNEK, Zdeněk: Archiv obce – příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu. *Archivní časopis*, 1999, roč. 49, zvláštní příloha.

NOVÁKOVÁ, Božena a kol.: *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla A – M*. Praha 1991.

PROFOUS, Antonín: *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. Díl I*. Praha 1954.

SCHELLE, Karel: *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava 2008.

VILD, Miroslav – VITOUŠOVÁ, Marie: *Základní devítiletá škola Bukovina 1896–1962: inventář*. [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 46]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích 1988.

ZETEK, František J.: *Popis politického okresu Kralovického*. Kralovice 1932.

Inventární seznam

Inv.č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn.
I. Spisový materiál			
Spisy			
1	Obecní volby	1909	N 1
2	Rozpočty obce	1928–1943	N 1
3	Stavba silnice Bukovina – Trojany	1903–1907	N 1
4	Vyvlastnění pozemků na stavbu dráhy Rakovník – Mladotice	1897	N 1
5	Státní stravovací akce	1932–1933	N 1
II. Účetní materiál			
1. Účetní knihy			
6	Hlavní kniha	1932–1933	K 1
7	Hlavní kniha	1934–1935	K 2
2. Účty			
8	Účetní uzávěrky	1931–1941 (1946)	N 1
III. Plány, mapy			
9	Plán obytného stavení Matěje Belnáče v Bukovině čp. 6, F. Weberk, Kozojedy, 1:50 a 1:100, papír, rys tuší, kolorováno, 42 x 51 cm	1886	M 1
10	Plán obytného stavení Josefa Chlupsy v Bukovině čp. 7, Fr. Vekra, Kralovice, 1:100, papír, rys tuší, kolorováno, 63 x 47 cm	1886	M 2
11	Plán obytného stavení Františka Svobody v Bukovině čp. 15, Alois Fink, Kralovice, 1:100, papír, rys tuší, kolorováno, 52 x 35,5 cm	1897	M 3
12	Plán obytného stavení Jana Zikmunda v Bukovině, Franc Šmída, Manětín, 1:100, papír, rys tuší, kolorováno, 59 x 39 cm	1897	M 4
13	Plán obytného stavení Martina Petříka v Bukovině čp. 8, Alois Fink, Kralovice, 1:100, papír, rys tuší, kolorováno, 53 x 36 cm	1898	M 5
14	Plán hospod. stavení Václava Havlíka v Bukovině čp. 10, 1:100, papír, rys tuší, kolorováno, 57 x 41 cm	1911	M 6

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Trojany
Značka archivního fondu:	AO Trojany
Časový rozsah:	1886–1943 (1946)
Počet evidenčních jednotek:	9 (2 úřední knihy, 1 karton, 6 plánů)
Počet inventárních jednotek:	14
Rozsah v bm:	0,12
Stav ke dni:	25. ledna 2012
Zpracovatel archivního fondu:	Kateřina Nová, Jiří Kříž
Zpracovatel archivní pomůcky:	Jiří Kříž
Počet stran:	9
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Karel Rom

dne 25. ledna 2012 – č. j. SOAP/060-41/2012

Nově vymezené a revidované evidenční jednotky při GI 2012-2013

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Trojany
Značka archivního fondu:	AO Trojany
Číslo EL NAD:	159
Číslo AP:	291
Časový rozsah:	1886-1943 (1946)
Počet evidenčních jednotek:	9 (2 úřední knihy, 1 karton, 6 technických výkresů (inv. č. 9-14))
Počet inventárních jednotek:	14
Rozsah v bm:	0,12
Stav ke dni:	29. leden 2013
Vypracoval:	J. Kříž, M. Hanzlíčková